

El lleixiu (industrial)

(ALDC, II, 411. El lleixiu)

Aquí no ens ocupem del lleixiu de cendra, domèstic, tradicional, avui obsolet, que presenta una gran uniformitat en tot el domini (*lleixiu*, *llixiu*; veg. ALDC, II, mapa 410), sinó del preparat químicament, que ha mantingut escassament el nom genuí i normatiu, *lleixiu* (< llat. LIXIVUM), tret del mall. *llexivet*, que, amb la forma diminutiva, s'ha distanciat semànticament del *lleixiu* de cendra. La necessitat de distingir els dos conceptes ha preparat el terreny a la interferència i el cast. *le[χ]ia* s'ha imposat a l'àrea políticament espanyola, sigui en qualitat d'importació del castellanisme (*le[χ]ia* < llat. LIXIVA), sigui com a conseqüència d'una adaptació des del punt d'articulació velar (*le[k]ia*, com *maco*, *d'estranquis*), propi dels parlants monolingües, o des del mode d'articulació fricatiu (*lleixia* 25, 28, 105, 108, 109; *lleixiga*, 94), propi de parlants bilingües, que fan la correspondència cast. /χ/ = cat. /ʃ/

(com el cast. *marra[χ]o* → cat. *marraix*, *mo[χ]arra* → *moixarra*; veg. mapa 127). També, per metonímia, s'han usat noms de marques ([χ]abali 61; *preciosa* 77; *lleixiu de l'estrella* 83), com ha passat en francès que, a més de *lessiva* 3, 7 (← fr. *lessive*), diuen *-deien-javel* o *aigua de javel* (doc. el 1830), que fa referència a l'antiga població de la rodalia de París, *Javel*, on es trobava una fàbrica de productes químics. L'alg. *varequina* 85 s'ha pres de l'it. *varechina*, pròpiament 'soda basta estreta dels varecs, varietat de fongs de l'oceà'. És evident que avui, davant la desaparició del lleixiu casolà, s'està reintroduint, a través de l'escola i dels mitjans de comunicació, el mot genuí, *lleixiu*, per al d'ús industrial, que és l'únic que es consumeix. Per a una més àmplia informació, veg. VENY, 1993, 1994 i 2006 a.

